

FORUM POLITYKI KULTURALNEJ W GENSHAGEN 2025

Kultura, demokracja, prawa
obywatelskie i autorskie w
czasach sztucznej inteligencji

Genshagen | 19–21 czerwca 2025 r.

we współpracy z:

przy wsparciu:

TEZY GENSHAGENSKIE NA TEMAT

KULTURY, DEMOKRACJI, PRAW OBYWATELSKICH I PRAW AUTORSKICH W CZASACH SZTUCZNEJ INTELIGENCJI

WSTĘP

W dniach 19–21 czerwca 2025 r. w ramach mającego miejsce w Genshagen forum polityki kulturalnej, 20 ekspertek i ekspertów oraz przedstawicielek i przedstawicieli świata sztuki, kultury, mediów i prawa dyskutowało – przy szczególnym uwzględnieniu osób z Trójkąta Weimarskiego (Francji, Polski i Niemiec) – na temat konsekwencji, jakie wykorzystywanie generatywnej sztucznej inteligencji (AI) niesie dla kultury, demokracji, praw obywatelskich i praw autorskich z perspektywy kultury i mediów. Dla dyskusji obecnie toczących się na tym polu kwestia suwerenności cyfrowej Europy ma centralne znaczenie. Na forum uznano tę kwestię za kluczowe wyzwanie, pochylając się nad nią w prowadzonych dyskusjach.

Gwałtowny rozwój generatywnej sztucznej inteligencji, mający obecnie miejsce przede wszystkim w obszarach komercyjnych, rodzi pilne pytania o etyczny i zorientowany na człowieka wymiar rozwoju technologicznego. Obszary kultury, kreatywności, oraz medialny są szczególnie dotknięte skutkami generatywnej AI. Następstwa tego zjawiska są widoczne we wszystkich obszarach życia społecznego, szczególnie w kontekście demokracji i praw obywatelskich.

Wysoki stopień doinformowania oraz świadomość zachodzących procesów są najważniejszymi filarami społeczeństw demokratycznych; dotyczy to w szczególności społeczeństw żyjących w epoce sztucznej inteligencji. Utrata podstawowych umiejętności i posiadanej wiedzy, naruszanie praw osobistych, nieodpłatne korzystanie z osiągnięć stworzonych przez człowieka bez uprzedniego uzyskania na to zgody autorskiej, brak ustaw lub nieegzekwowanie przepisów prawnych, konfrontacja z deepfake'ami a tym samym kwestionowanie wspólnej prawdy, wszystko to zagraża naszej suwerenności i demokracji.

Uczestnicy Forum byli zgodni co do faktu, że obecne regulacje europejskie w zakresie AI i platform są niewystarczające po temu, żeby móc zachować takie europejskie wartości jak wolność słowa, prawo do kultury, edukacji i informacji, oraz różnorodność kulturową w Europie.

Celem perspektywicznego stworzenia warunków ramowych dla zorientowanego na wspólne dobro, odpowiedzialnego, oraz twórczo-aktywnego podejścia do AI w Europie, podczas Forum opracowano zalecenia przedstawione poniżej. Tezy te mają się stać impulsem do działania dla polityki i społeczeństwa w Niemczech, Francji, Polsce i całej Europie.

W celu zapewnienia, jako podstawowej zasady, nadrzędnej roli człowieka wobec AI żądamy zorientowanych na człowieka ram etycznych, obejmujących następujące aspekty:

1. Powołania na płaszczyźnie europejskiej interdyscyplinarnej rady ds. etyki sztucznej inteligencji, zorganizowanej np. w formie rady obywatelskiej.
2. Ustanowienia systemu odpowiedzialności z jasnym podziałem odpowiedzialności na każdym etapie łańcuchów użytkowania.
3. Wprowadzenia wiążących wytycznych dotyczących wykorzystywania sztucznej inteligencji w przedsiębiorstwach i instytucjach.

W celu zagwarantowania suwerenności cyfrowej Europy i stworzenia dostępu do godnych zaufania informacji, edukacji i kultury, odzwierciedlających różnorodność kulturową naszego kontynentu, żądamy:

4. Wspierania stworzenia niezależnej europejskiej infrastruktury cyfrowej.
5. Wspierania niezależnych europejskich platform i usług (mediów społecznościowych, mediów, wyszukiwarek itp.) będących pod pozapaństwowym nadzorem rad obywatelskich, kierujących się istniejącymi europejskimi przepisami i zasadami, dotyczącymi mediów.
6. Zobowiązania nadawców publicznych do wspierania europejskich projektów platformowych.
7. Zbadania możliwości wprowadzenia przez inne kraje członkowskie opłaty cyfrowej za usługi świadczone spoza Europy.

W celu zapewnienia w przyszłości możliwości działalności twórczej w ramach kreatywnego ekosystemu, żądamy:

8. Wprowadzenia kompleksowego zbioru regulacji dot. wynagradzania z tytułu korzystania z osiągnięć ludzkich i dzieł twórczych stworzonych przez człowieka, oraz wykorzystywania ich przez sztuczną inteligencję jako informacji lub danych wejściowych oraz uzyskiwanych wyników wyjściowych. Określi on:
  - Odszkodowanie za nieautoryzowane użycie w przeszłości.
  - Systemy licencjonowania w oparciu o dokonywanie wyboru modelu opt-in.
  - Zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi, w przypadku braku możliwości stosowania licencji indywidualnych.
9. Dostatecznie szczegółową przejrzystość w odniesieniu do mającego uprzednio miejsce korzystania z dzieła autorskiego, stanowiącą podstawę mechanizmów wynagradzania.
10. Przyznawanie w ofertach medialnych i ofertach beneficjentów dotacji finansowanych z budżetu państwa pierwszeństwa dla treści tworzonych przez człowieka.

W celu zapobieżenia utracie podstawowych umiejętności i technik kulturowych wskutek bezkrytycznego i nadmiernego wykorzystywania sztucznej inteligencji (tzw. „deskilling”) oraz zachowania również w przyszłości zorientowanego na człowieka i zrównoważonego społeczeństwa, żądamy:

11. Wiążących programów nauczania obejmujących nauczanie umiejętności podstawowych (języków zwł. czytania, pisanie, tłumaczenia; muzyki, teatru i tańca; malarstwa i sztuki; filmu i fotografii itp.) w formalnym systemie edukacji.
12. Zachowania i rozbudowy infrastruktury instytucji kultury, umożliwiającej korzystanie z doświadczeń kulturowych i nieformalnej edukacji kulturowej.
13. Obowiązkowych zorientowanych na człowieka i opartych na zasadach etycznego postępowania wytycznych dot. AI we wszystkich obszarach edukacyjnych.
14. Przekazywania kompetencji w zakresie AI w oparciu o uznanie współzależności między technologią a społeczeństwem.

W celu zapewnienia przejrzystości pochodzenia i zgodnego z prawem powstawania dóbr kultury, zachodzi pilna potrzeba ich oznaczania, obejmującego:

15. Wdrożenie i egzekwowanie obowiązków dotyczących oznaczania wyników generowanych przez AI wynikających z aktu w sprawie sztucznej inteligencji oraz ich rozszerzenie w celu umożliwienia wszystkim obywatelkom i obywatelom europejskim rozpoznawania treści generowanych przez AI.
  16. Rozszerzenie dotychczasowych obowiązków dotyczących oznaczania wyników generowanych przez AI w odniesieniu do danych osobowych, autorskich praw osobistych i praw osobistych.
  17. Wprowadzenie obowiązkowych procedur uwierzytelniających w dziennikarstwie, mediach i procesach istotnych dla demokracji.
  18. Stworzenie systemu zachęt poprzez dobrowolne korzystanie ze znaku jakości „made by humans”.
  19. Certyfikację usług opartych na zrównoważonym dostępie do danych („sprawiedliwa AI”).
-

WEZWANIE DO PODJĘCIA DZIAŁAŃ

W celu zapewnienia niezależnego, odpowiedzialnego, kreatywnego i zorientowanego na człowieka podejścia do AI potrzebny jest zbiorowy wysiłek. My, autorki i autorzy, będziemy kontynuować nasze wysiłki i zabiegać o nowe wspólne, interdyscyplinarne i transgraniczne, sojusze i przymierza.

AUTORKI I AUTORZY

Marie Arndt

David Bernet

Isabel Fargo Cole

Leslie Deneu

Valerie A. Donnat-Dölker

Christoph Engel-Bunsas

Jakub Fiebig

Matthias Hornschuh

Janik Maciej

Susanne Keuchel

Sylvia Kubus

Antoni Lazarkiewicz

Birgit Ostermeier

Sabine Richly

Nico Sauer

Anke Schierholz

Dagmar Schwelle

Piotr Siemion

Katharina Uppenbrink

© Fundacja Genshagen | Rene Arnold

KONTAKT W FUNDACJI GENSHAGEN

Saskia Herklotz, koordynatorka projektów, herklotz@stiftung-genshagen.de

KONTAKT W INITIATIVE URHEBERRECHT

Katharina Uppenbrink, dyrektor zarządzająca, katharina.uppenbrink@urheber.info

---